

Проф. др Марко Рајчевић
Правни факултет Бања Лука

ПРАВНИ АСПЕКТИ ИНВЕСТИЦИОНЕ КЛИМЕ ЗА ИНОУЛАГАЊА У ПРИВРЕДУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Резиме

У овом раду указује се на потребу организованијег наступа БиХ и РС у "привлачењу" страног капитала на ове просторе. Данас је општа клима за иноулагања у привреду БиХ и РС повољнија него прије пар година, јер су учињени први позитвни помаци у реформи правосудног система и спровођењу приватизације.

Marko Rajčević PhD

LEGAL ASPECTS OF INVESTMENT CLIMATE FOR FOREIGN INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF SRPSKA AND BiH

Abstract

This paper points out the need for more organized behaviour in attracting the foreign capital. Presently, general environment for foreign investments in the economy of BiH and RS is more favourable than few years ago since then first positive steps have been taken such as the reforms of judicial system and undergoing privatization.

UVOD

1. Сигурно је да је једно од главних питања, када се поведе разговор о самоодрживости економије Босне и Херцеговине (БиХ), а тиме и републике Српске (РС), питање иностраних инвестиција. У анализама тог питања разматра се и правни аспект режима директних страних инвестиција, тј. оних инвестиција путем којих се оснива сопствено предузеће страног лица, односно када то лице учествује у оснивању предузећа са мјешовитим (домаћим и страним) капиталом или стекне удио у већ основаном предузећу, као и других облика инвестиција који се базирају на уговорно – облигационој основи, или на систему концесија (одобрења) за коришћење природних богатстава или добра у општој употеби, или пак на могућности

66

оснивања слободних зона као посебног облика страних улагања везаних за обављање дјелатности у одређеном подручју. Оцјене правног оквира режима иноинвестиција су опречне и крећу се у границама од крајње позитивних до негативних.

Сматрамо да наш правни режим страног улагања карактеришу двије чињенице. Као прво, наш правни оквир за инострана улагања је у основи либералан јер се у његовом осмишљавању пошло од модерних рјешења која су позната и онштеприхваћена у свијету, те да, у комбинацији са рјешењима прописа из неких других области (у првом реду оних који уређују статус предузећа, девизни и царински систем), режим са правног аспекта није одбијајући елемент одлуке да ли ће страном лице инвестирати свој капитал у нашу привреду. Као друго, оцјена о режиму страних улагања не може се дати без сагледавања конкретне примјене и садржине не само прописа који се непосредно односе на иноулагања већ и оних прописа који се посредно односе на таква улагања, те се стога претходна оцјена "квари" у тој мјери да се мора разумјети велико подозрење које потенцијални инвеститори имају према могућности инвестирања у Републици Српској, односно БиХ. Наиме, режим страних улагања није садржан само у посебним прописима о иноулагањима већ и у низу законских и подзаконских прописа који се односе на све привредне субјекте и који уређују њихово пословање, без обзира да ли је у њих уложен страни капитал. Привредни субјекти са учешћем страног капитала уживају национални третман, тј, њихова статусноправна и пословна позиција принципијелно је иста као и домаћег субјекта. Отуда, када се говори о правном режиму страних улагања, мора се узети у обзир и општи правни миље за пословање било ког привредног субјекта. Потенцијални инвеститор додатно цијени и друге, у првом реду ванправне околности, које значајно, па чак и пресудно, утичу на његову дефинитивну одлуку о уласку у инвестицију као што су политичке прилике или могућност инвестирања у друге конкурентске евентуално просперитетније регионе итд., но то није предмет наше опсервације.

2. Да би се одговорило на питање да ли је наш правни режим иноулагања подстицајан или не, мора се поћи од размишљања и логике потенцијалних иноулагача, односно од питања шта интересује њихове правнике када разматрају и оцјењују правне аспекте иноулагања у

Републику Српску, односно шта све анализирају од домаћих прописа. Ми ћемо настојати да на та питања дамо одговоре са аспекта онога што је код нас важеће право и да сугеришемо неопходне промјене које ће ићи у правцу изградње повјерења код потенцијалних страних улагача.

Предмет анализе потенцијалних иноулагача су, прије свега, прописи који се непосредно одиосе на иноулагања. У том погледу у РС на снази су Закон о страним улагањима и концесијама ("Сл. гл. РС". бр. 21/96), као пропис који је донесен у РС прије приватизационог процеса и Закона о предузећима ("Сл. гл. РС", бр. 24/98), те је стога у извјесној мјери и превазиђен, Оно што налаже његову измјену је околност да је на нивоу БиХ 1998. године донијет Закон о политици директних страних улагања у Босни и Херцеговини (Закон БиХ) а да је у РС донијет Закон о примјени Закона о политици директних страних улагања у Босни и Херцеговини ("Сл. гл. РС". бр. 17/99) на основу кога ће се на територији РС примјењивати наведени закон. Влада РС и ресорни органи су преузели обавезу да ће донијети и усагласити све прописе за његово спровеђење у року од 15 дана од дана његовог ступања на снагу. Сам Закон БиХ у свом. 19. члану, ставу (а), одређује да ће на дан његовог ступања на снагу одредбе закона и прописа који се односе на директна страна улагања у БиХ, а које су супротне или нису у сагласности са њим, престати да важе без повреда права и повластица које су страним улагачима дате и обавеза које су им наметнуте по основу ранијих закона и прописа. У вези са наведеним треба додати да је по Уставу БиХ спољнотрговинска политика, у шта спадају и стране инвестиције, у надлежности институција БиХ, али се правни аспекти директних страних инвестиција не могу оцјењивати без непосредне повезаности са прописима ентитета који су на директан или индиректан начин повезани са проблематиком иноулагања (нпр. статус привредних субјеката, облигационо право). Због тога Закон БиХ регулише основе политике и принципе учешћа страних улагача у привреди БиХ, како је то експлицитно наведено у његовом 1. члану, те се ентитетима оставља могућност да својим прописима детаљно регулишу материју директних страних улагања и тако разраде начела Закона БиХ. Исто тако, треба примјетити да Закон БиХ регулише директна страна улагања и даје њихову дефиницију (чл. 2 ст. 3) по којој произилази да су то улагања статусноправног карактера, изостављајући иноулагања облигационоправног карактера и концесије, што

се регулише законом РС. Дакле, с обзиром на чињеницу да РС до сада није ускладила своје прописе о страним улагањима, остаје обавеза да то учини у питањима директних страних инвестиција те да иновира одредбе Закона РС које се односе на облигационоправна иноулагања (улагање у постојеће предузеће), као и да употпуни и осавремени одредбе о концесијама - најбоље је да се донесе посебаи пропис с обзиром на специфичну правну природу концесија као облика иноулагања (на чему се и ради).

Анализи се обавезно подвргавају и прописи о привредним друштвима, односно о статусу предузећа и других привредних субјеката. С тим у вези треба нагласити да је РС у посљедње вријеме донијела прописе који су у складу са потребама потенцијалних иноинвеститора. То важи нпр. за Закон о предузећима ("Сл. гл. РС", бр. 24/98) који је усклађен са директивама ЕУ, Закон о банкама ("Сл. гл. РС", бр. 18/99, 22/99 и 13/2000), Закон о осигурању имовне и лица ("Сл. гл. РС", бр. 14/2000). Поред тога, предмет опсервације су и правила привредног уговорног права, а то су у РС правила Закона о облигационим односима који је преузет из бивше СФРЈ. Оцјена је Центра за пословну и правну реформу (који ради у оквиру програма УСАИД-а) да је тај пропис настао у другачијим политичким, економским и друштвеним условима, због чега је потребно извршити његову ревизију (измјену) која би била одраз промјена у тржишној економији и да, сходио томе, незванично, постоји одлучност да се усвоји нови закон, на чему се, колико је нама познато, већ ради (под покровитељством једне њемачке експертске организације). Нисмо сигурни да је израда потпуно новог закона о облигацијама најбоље рјешење јер треба уважити чињеницу да је тај законски пропис бивше СФРЈ важећи закон у свим државама насталим од претходне Југославије и да се примјењује у континуитету од двадесет три године, те да је рађен по узору на швајцарски закон. Више смо склони потребном иновирању већ постојећег текста у мјери која би била одраз потребе уважавања новонасталих околности и усмјерења ка стварању тржишне економије. Израда потпуно новог закона отежаће позицију потенцијалних инвеститора из сусједних држава БиХ насталих од бивше СФРЈ, јер ће се морати упознавати са садржајем новог прописа.

Девизни режим: (нарочито правила о трансферу добити, репатријацији капитала и о плаћањима према иностранству) те порески, царински и

спољнотрговински систем у цјелини, што је предмет нарочитог интересовања иноулагача, мора бити непрестано побољшаван у смислу стимулације за иностране инвеститоре. Може се тврдити да су наведени прописи, од којих неки ентитетски, а неки нивоа БиХ, у принципу усклађени са општеважећим свјетским стандардима. Тако нпр. и по Закону БиХ и по Закону РС о страним улагањима за иноулагаче су предвиђене пореске и царинске олакшице и ослобођења, те слободно инвестирање, реинвестирање и репатријација остварене добити.

Приватизација је врло често предмет нарочите анализе, јер се цијени да од домета приватизације може зависити и општи однос према инвестицијама, а, нарочито, оним из иностранства. У приватизационим прописима РС предвиђена је могућност учешћа иностраних правних и физичких лица, што је свакако за похвалу, али није добро да се процес успорава, што говори о неефикасности и недјелотворности апарата и метода њеног спровођења. Осим тога, познато је да страни улагачи не желе имати посла са државним привредним субјектима. У вези са приватизацијом важно је максимално редукovati и поједноставити учешће страних улагача у смислу изостављања непотребних формалности.

Нарочита пажња посвећује се и радном законодавству (права радника, права, обавезе и одговорности послодавца у погледу односа са радницима - отпуштање, дисциплинска одговорност, однос послодавца и синдиката итд.), а посебно прописима о боравку и запошљавању странаца. У РС је питање радног законодавства ријешено на задовољавајући начин доношењем Закона о раду ("Сл. гл. РС", бр. 38/2000) и Закона о запошљавању ("Сл. гл. РС", бр. 38/2000). Исто тако, по Закону о политици директних страних улагања БиХ (закон БиХ) одређено је (чл. 14.) да ће страни инвеститори имати право да слободно запошљавају иностране раднике (намјештенике) уколико није одређено другачије законима БиХ о раду и запошљавању.

Материја права индустријске својине је посебно значајна за иноулагаче као значајно мјерило за оцјену колико је одређени правни систем савремен и подобан за могућности страних улагања. У том погледу треба рећи да Закон о спољнотрговинској политици БиХ. ("Сл. гл. БиХ", бр. 7/98), који се примјењује у РС на основу посебног закона, прописује (чл. 30.) шта се

подразумијева под термином "права интелектуалне својине", те да аспекти права интелектуалне својине везани за спољну трговину спадају у надлежност институција БиХ. Под термином "аспекти права интелектуалне својине везани за спољну трговину" подразумејева се обезбјеђење адекватних стандарда и принципа у вези са расположивошћу, обимом и коришћењем права интелектуалне својине везаним за спољну трговину, као и обезбјеђење ефикасних и одговарајућих средстава за провођење права интелектуалне својине везаним за спољну трговину у складу са обавезама из трговинских споразума у којима је БиХ и/или ентитети једна од страна. У РС је у току 1999. године донијет сет прописа везаних за област права индустријске својине, и то: Закон о моделима и узорцима, Закон о патентима, Закон о жиговима и Закон о географским ознакама порекла (сви објављени у "Сл. гл. РС" бр. 36/99). Ови прописи обезбјеђују национални третман у погледу заштите права страних и физичких лица везаних за индустријску својину ако то произилази из међународних уговора или из начела реципроцитета (узајамности). Они су израђени по узору на стандарде права индустријске својине ЕУ и у том погледу су за иноулагаче прихватљиви. Међутим, проблем заштите ових права своди се на ефикасност функционисања државних органа који ту заштиту обезбјеђују, што је посебно питање.

Иноулагачима је посебно важно постојање адекватног система заштите повјерилаца у односу на дужнике. У РС питање процедуре у вези са принудним извршењем на имовину дужника регулисано је Законом о извршном поступку који је преузет из законодавства бивше СФРЈ ("Сл. лист СФРЈ", бр. 20/78 са каснијим измјенама и допунама). Законски прописи све донедавно нису обезбјеђивали адекватну заштиту интереса повјерилаца у односу на дужнике без обзира што постоје многобројни инструменти обезбјеђења повјериочевих потраживања (нпр. залога ручна и хипотекарна, пенали, уговорна казна). Ситуација се радикално измијенила доношењем Закона о регистрованим залозима на покретним стварима и чланским удјелима ("Сл. гл. РС". бр. 16/2000). Закон уређује заснивање права залога на покретним стварима без предаје ствари заложном повјериоцу и на чланским улозима (тзв. бездржавинска залога). Регистрованом залогом се могу осигурати новчана потраживања домаћих и страних физичких и правних лица изражена у домаћој или иностраној валути, ако потичу из

уговора. Закон је рађен по узору на постојеће прописе европских држава код којих је показао потребну ефикасност у пракси.

С обзиром да иноулагања често изискују и подразумевају изградњу неопходних објеката, страна правна и физичка лица су посебно заинтересована за право стицања својине на непокретностима. У том смислу Закон БиХ као специјални закон за директне стране инвестиције изричито одређује (чл. 12.) да страни улагачи имају иста власничка права на непокретностима као и лица која имају држављанство БиХ, односно припадност БиХ (национални третман). Страни улагачи из једне од држава наследица бивше СФРЈ имају иста таква права у држави наследници о којој се ради под условом узајамности.

Странци на питању књиговодства и рачуноводства могу најлакше упоредити домаћи режим улагања са режимом своје или неке друге земље. По члану 13. Закона БиХ, страни улагачи ће водити пословне књиге и сачињавати финансијске извјештаје у складу са међународно прихваћеним рачуноводственим и ревизорским стандардима као и законима ентитета. Доношећи Закон о рачуноводству ("Сл. гл. РС", бр. 18/99), РС је ускладила своје законодавство са директивама о рачуноводству ЕУ, чиме је учинила значајан корак не само ка заштити улагача већ и свих лица која послују са предузећима како би им се дала једнака заштита.

Прописи о престанку привредних субјеката су врло значајни за потешцијалне улагаче. У РС на снази је Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији из 1989. преузет из бивше СФРЈ ("Сл. лист СФРЈ", бр. 84/89). Овај пропис третира стечај (банкротство) као инструмент за реорганизацију предузећа са вишком радне снаге, чиме се радној снази, тј. социјалном елементу даје приоритет у односу на чињеницу да се колективним намирењем над имовином стечајног дужника требају подмирити потраживања повјерилаца. Због тога би требало донијети нови закон о престанку (стечају) привредних субјеката који би био у складу са уобичајеним рјешењима у националним прописима земаља тржишне економије, а који би у први план ставили интересе повјерилаца.

С обзиром на то да у односима страних улагања учествују домаћи и страни партнери, потенцијални иноинвеститори посвећују пажњу начину на који су ријешена питања спорова са страним елементом. То су питања надлежности домаћих судова, могућности искључења односно уговарања надлежности страног суда, домаће или стране арбитраже, могућности извршења страних судских или арбитражних одлука, питање права које се примјењује на односе партнера, на односе иноулагача са основаним предузећем у које су уложили капитал, те материјалног права које ће се примијенити у поступку рјешавања спорова. У вези с овим питањем Закон БиХ и Закон РС дају општеприхваћена рјешења према којима се спорови о страним иноулагањима рјешавају пред надлежним домаћим судовима, осим ако се стране у будућем спору не договоре о неком другом поступку по којем ће се спор рјешавати, при чему могу оптирати за страни суд или домаћу, односно страну привремену или сталну арбитражу.

Антимонополско законодавство, те правила о заштити потрошача су предмет интересовања страних лица. Одредбе које уређују фер пословање и превенирају монополистичке дјелатности садржане су у Закону о трговини ("Сл. гл. РС" бр, 16/96). Закон о трговини је потребно потпуно ревидирати, а то подразумијева и доношење посебног антимонополског закона који би регулисао постојање конкретног органа надлежног да прати и реагује на монополистичко понашање које је Уставом РС изричито забрањено (чл. 52. ст, 2.). Заштити потрошача треба посветити посебну пажњу и будуће законодавство у вези с тим питањем хармонизовати са правом ЕУ.

3. Претходно смо сагледали материју страних улагања у вези са нормама других грана права које се посредно или непосредно дотичу ове проблематике, односно настојали смо да сагледамо скоро цјеловит правни систем РС.

Међутим, институт страних улагања цијени се по одређеним показатељима и на основу њих се може изрећи суд о његовој атрактивности за стране инвеститоре. Постоје, дакле, посебни аспекти анализе норми које се односе на страна улагања, па ћемо ту анализу извршити, посебно, са аспекта интереса потенцијалних улагача.

Домаћи режим страних улагања сагледава се са становишта њихове усклађености са оним што је општеприхваћено у свијету, што произилази из међународних конвенција и што се сматра уобичајеним. Посебно се с тим у вези анализирају олакшице и подстицаји који се дају страним инвеститорима (финансијски подстицаји, ослобађања од плаћања пореза, прибављање услуга под повољнијим условима, гарантовање цијена одређених производа и услуга и сл.), те гаранције које им се пружају (гаранције непромјењивости правног режима под којим је инвестирање извршено, гаранције права на трансфер добити и репатријацију капитала, заштити од експропријације и национализације, те гаранцији правичне накнаде ако се ове мјере проведу из одређених законом утврђених разлога). У вези са претходно наведеним, може се тврдити да су прописи о страним улагањима у БиХ и РС у складу са општеважећим свјетским стандардима, а у РС се и Уставом потврђују гаранције правне сигурности иностраних инвестиција.

Посебно се оцјењују и услови, односно препреке које се иностраним улагачима постављају. На примјер, у погледу лица која могу имати својство страног улагача, у погледу области у које се може улагати, облика страног улагања (који су облици дозвољени за странце, нпр. да ли је дозвољено да странац добије концесију). Затим, да ли постоје захтјеви које страни улагачи морају да испуне сагласно приоритетима домаће привреде - у погледу минимума висине захтијеваног капитала, локалног учешћа у капиталу и односа страних и домаћих партнера у погледу односа управљања и пословања, у погледу равнотеже извоза и увоза предузећа са страним учешћем, у погледу одређених пословних резултата које такво предузеће треба да постигне, у погледу обавезе запошљавања локалне радне снаге и коришћења других домаћих ресурса. У вези са наведеним се може констатовати да у РС нема неких великих препрека и услова који би могли одвратити иноулагаче од одлуке да улажу код нас.

Услови за отпочињање послова, било да је у питању предузеће или неки други облик страног улагања, оцјењују се са аспекта постојања евентуалних разлика између облика улагања без страног учешћа и са страним учешћем. У том погледу морало би се размислити о поједностављењу потребних процедура пријава и одобравања страних улагања.

Врло важно питање за стране инвеститоре је и питање конзистентности правног система у цјелини и конзистентности норми везаних за режим иноулагања. Оцјењује се, на примјер, да ли подзаконски акти само разрађују норме закона или им противрјече. У државама са сложеним државним уређењем гледа се како је подијељена законодавна надлежност у погледу уређења страних улагања и области које су од интереса за страна улагања, те да ли су акти државних територијалних јединица у складу са правилима државног нивоа, односно да ли има прекорачења надлежности са једне или друге стране. Ово питање је, ако се посматра однос БиХ и РС, врло проблематично с обзиром да се норме Устава БиХ различито тумаче у зависности од тога ко их тумачи и примјењује. Наиме, расподјела надлежности је у нашим условима не само правно већ, у првом реду, политичко питање, зато што се, у оквиру њега рјешавају опције унитаризма или децентрализације. Ово се питање у области страних улагања објективно и додатно усложњава јер смо напоменули да је та материја комплексна по својој природи и подразумијева надлежност институција БиХ и ентитета. Мишљења смо да се то питање мора и може пажљиво превазилазити, искључиво на начин да се стриктно поштују утврђене надлежности БиХ и ентитета. То подразумијева и неопходну хармонизацију прописа ентитета што се може постићи самом чињеницом неопходности хармонизације прописа БиХ и ентитетских прописа са правом ЕУ и општеприхваћеним свјетским стандардима у области страних улагања. Ако се то питање не буде систематски рјешавало, онда од привлачења иноинвестиција РС, а ни БиХ у цјелини, неће бити пуно користи.

Друга страна анализе правог режима (која не полази од садржине прописа) је да ли је режим страних улагања транспарентан, односно да ли га је тешко сагледати у цјелини, да ли се релативно једноставно могу уочити сви ефекти прописа који се односе на иноулагања, на положај страног улагача или у том погледу странац може у каснијим фазама остварења овог пословног подухвата доживјети неугодна изненађења. Јасно је да у вези с овим питањем иноулагачи не могу очекивати повољан одговор, о чему говоре нека већ настала негативна искуства (раскид већ закљученог уговора и тсл.).

Врло важно питање је оно које се односи на промјену прописа из области страних улагања, односно колико често се то дешава, те да ли промјене иду

у правцу поправљања позиције иноулагача или се дешава супротно. Што се тиче овог питања, можемо рећи да странци уживају адекватну заштиту не само законом већ и Уставом РС (чл. 57) јер се страном лицу гарантује да се услови обављања дјелатности не могу мијењати на његову штету.

4. Веома битно питање за привлачност правног режима иноинвестиција је питање примјене прописа у пракси (административна пракса).

У првом реду странац ће оцјењивати каква је процедура за одобравање и регистрацију страних улагања те које све услове с тим у вези мора испунити. Анализира се који све органи учествују у поступку и на ком нивоу, затим да ли постоји орган који је искључиво надлежан за страна улагања и које су његове ингеренције те да ли је обавезан да помаже при провођењу формалне процедуре регистрације и одобрења. Оцјењује се да ли надлежни органи провјеравају само испуњеност законских услова за иноулагање или улазе и у оцјену њихове цјелисходности, те каква је природа њихове интервенције, тј. да ли их је потребно само обавијестити о улагању или су у позицији да дискреционо оцјењују да ли ће дати или ускратити дозволу или одобрење и да ли су прописани рокови за поступање органа у поступку, какве су посљедице пропуштања. У вези с наведеним питањима треба констатовати да је Закон БиХ усвојио модерна рјешења која иду у прилог страним инвеститорима. Тако, на примјер, санкционише се тзв. "ћутање администрације" када се протеком прописаног рока од поднијетог захтјева претпоставља да је страном улагање одобрено, а БиХ и ентитети морају обезбиједити да документи потребни за регистрацију иноулагача буду истог садржаја и у складу са међународним стандардима. Законом БиХ је одређено да ће у сврхе подстицања и олакшавања директних страних улагања у БиХ Савјет министара основати одговарајућу институцију (Агенција за страна улагања је на нивоу БиХ основана), а исту могућност имају и ентитети (што није учињено у РС). Оно што објективно успорава процедуру иноулагача је обавеза која је Законом БиХ прописана, а по којој иноулагачи у БиХ морају регистровати своја поједина улагања истовремено код надлежног органа БиХ и код надлежног органа у ентитету (у РС то је Министарство за економске односе са иностранством). Због тога би ваљало размислити о томе да се регистрација врши само једном код било ког надлежног органа, а ти органи би били дужни да размјењују податке о

регистрованим улагањима како би се задовољиле потребе статистичких евиденција, пошто сматрамо да је то једина сврха такве двоструке регистрације.

Све више се у свијету, у склопу правне анализе режима страних инвестиција, говори и о тзв. "ванправним" аспектима које у поступку спровођења процедуре одобравања стране инвестиције треба узети у обзир. То је, у првом реду, питање корупције против које се треба организовано борити, између осталог, и доношењем посебног антикорупционог закона.

У вези са претходним питањем је и питање ефикасности судског система и његове организације. То је нарочито важно због потребе ефикасног рјешавања спорова из привредноправних односа јер је за стране инвеститоре неприхватљиво непотребно одуговлачење рјешења конкретног спора. Надамо се да је доношењем Закона о судовима и судској служби, те Закона о јавном тужилаштву (оба објављена у "Сл. гл. РС", бр. 13/2000) учињен квалитативан помак у ефикасној судској заштити интереса иноулагача јер су судови сада потпуно у функцији остваривања ефикасне судске власти. У вези с овим питањем требало би озбиљно размислити о формирању трговинских (привредних) судова, који би имали и надлежност за рјешавање спорова из иноулагања и чије би постојање поспјешило ефикасност рјешавања привредних спорова.

5. Из претходно наведеног могли би се извући и општи закључци везани за правни оквир иностраних улагања у РС, односно у БиХ.

О вриједности наших прописа који се директно односе на материју иноулагања може се у цјелини говорити афирмативно јер су прихваћена модерна свјетска рјешења. Но, то је само почетна оцјена која само дјелимично утиче на коначну одлуку страног лица да свој капитал уложи у РС. Детаљна анализа правног система БиХ и РС, као и одлучујућих ванправних елемената даје сасвим другу слику стања која показује да РС још није довољно атрактивна да привуче стране улагаче. Истина, ситуација је сада много повољнија него што је донедавно била због учињених корака у правцу спровођења приватизације те реформе привредноправних прописа и судског система. Да би се створио адекватан правни миље за стране инвеститоре, потребно је предузети низ додатних и заједничких напора

како на нивоу БиХ тако и на нивоу ентитета, јер је материја страних улагања поливалентна и по садржају и по питању надлежности. Но, без обзира на изречене констатације, наши надлежни органи морају се понашати тако да увијек држе равнотежу између потребе да прибаве толико потребан капитал и да очувају националне интересе у чему им као водич може бити искуство земаља успјешних увозница страног капитала с којима бисмо се могли поредити. Осим тога, треба се клонити честих измјена прописа, утицати на то да они буду прецизни, да се ускладе са прописима на нивоу БиХ и Федерације (у склопу утврђених надлежности), те се систематски ангажовати на отклањању непотребних и других процедура одобравања инвестиција, уз истовремено отклањање бирократске самовоље и корупције. Потребно је стално вршити анализу система иноулагања, те отклањати уочене недостатке кроз сталне контакте са страним улагачима путем специјализоване агенције која би се искључиво бавила проблематиком иноулагања.